

STYRELSEAKADEMIEN

Styrelsans och styrelse-
ledamöters uppgifter och
ansvar i svenska företag

StyrelseAkademien
i samarbete med
Advokatfirman Lindahl,
AIG, Business Sweden
och KPMG

Projektledare

Kia Orback Pettersson, oberoende styrelseledamot och styrelseordförande

StyrelseAkademien

Suzanne Liljegren, Styrelseledamot
Maria Öhman, vd

MEDVERKANDE PARTNERS

Advokatfirman Lindahl

Annika Andersson, Partner/Advokat, Kapitalmarknad och publik M&A

David Frydliinger, Partner/Advokat, Strategiska kontrakt och integritetsrätt

Anna Maria Gratte, Biträdande jurist, EU och konkurrens samt offentlig sektor och upphandling

Sebastian Iso-Kamula, Biträdande jurist, Kapitalmarknad och publik M&A

Anton Knifström, Biträdande jurist, Kapitalmarknad och publik M&A

Oliver Kronberg, Biträdande jurist, Kapitalmarknad och publik M&A

William Langran, Biträdande jurist, Tvistlösning och process

Oscar Lunde, Biträdande jurist, Kapitalmarknad och publik M&A

Jonas Löfgren, Partner/Advokat, Life science

Eva-Maj Mühlenbock, Partner/Advokat, bland annat inom EU och konkurrens, Offentlig sektor och upphandling samt Tvistlösning och process

Ulrica Salomon, Partner/Advokat,

bland annat inom EU och konkurrens, Offentlig sektor och upphandling samt Compliance

Astrid Wellton, Biträdande jurist, EU och konkurrens

AIG

Mattias Fritz, Branch Manager

Malin Holmqvist, Major Loss Adjuster

Jenny Sillén Österman, Finance Manager

Nima Rafiee, Senior Underwriter

Business Sweden

Karin Darlington, Regional Export-rådgivare för Kronoberg och Kalmar & koordinator i styrelsefrågor

Ulrika Cederskog Sundling, EVP Invest & Government Assignments

KPMG

Roger Lindgren, Senior Manager

Fredrik Sjölander, Partner/Auktoriserad revisor

ÖVRIGA MEDVERKANDE

Hallvarsson & Halvarsson

Helena Nordman-Knutson
Senior Director, Partner

Ackordscentralen

Mikael Kubu, koncernchef och vd
Hans Ödén, jurist, konkursförvaltare, rekonstruktör och knowledge manager

StyrelseAkademien är en ideell förening som med över 6 500 medlemmar bildar ett rikstäckande nätverk av företagsledare, ägare, entreprenörer och andra personer med intresse för ägarstyrning och styrelsearbete. StyrelseAkademiens uppdrag är att stärka näringslivets resultatförmåga och att som normgivare främja god etik och god sed i styrelsearbete och ägarfrågor. styrelseakademien.se

2. REVISORN SOM ETT STÖD TILL STYRELSEN

SAMMANFATTNING

- Styrelseledamöter ska ha en övergripande förståelse för upprättande av årsredovisning och, i noterade bolag, delårsrapporter och bokslutskommuniké.
- Som ett minimum ska styrelsen försäkra sig om att processer för finansiell rapportering och intern kontroll för finansiell rapportering, externrevision, lagefterlevnad, samt i förekommande fall internrevision fungerar väl inom bolaget.
- Bolagets revisor är ett eget kontrollorgan och ska bland annat kontrollera styrelsens arbete och agerande, vilket dock inte hindrar styrelsen och styrelseledamöterna från att hålla en god kontakt med revisorn för att informera sig om bolagets ekonomiska situation, risker och förvaltning.
- Ett nytt så kallat Revisionspaket ska tillämpas från och med det första räkenskapsår som infaller närmast efter den 16 juni 2016. Det övergripande syftet är att stärka revisionskvaliteten och revisorns oberoende. Revisionspaketet omfattar framförallt bolag av allmänt intresse och innehåller bland annat nya regler om byrårotation, revisionutskott och revisionsberättelse.

Publika och privata aktiebolag av viss storlek måste tillsätta en revisor som ansvarar för revisionen av bolaget. Även om det inte krävs enligt lag, rekommenderar StyrelseAkademien att bolag som vuxit ur rollen som rent försörjningsföretag bör ha en extern revisor.

Utöver att vara förtroendeskapande gentemot banker, övriga finansiärer, leverantörer och andra affärspartners utgör revisorn – särskilt för mindre bolag – ofta en värdefull kunskapskälla i frågor om redovisning, intern kontroll, riskhantering, beskattning med mera.

– StyrelseAkademiens Vägledning till god styrelsesed

Styrelseledamöter ska ha en övergripande förståelse för väsentliga och i vissa fall komplicerade bedömningar som görs av företagsledningen som ett led i upprättande av en rättvisande redovisning. Förståelsen kan erhållas via företagsledningen, men också via bolagets revisor.

Styrelsen bör etablera regelbundna och väl genomtänkta rutiner för att samverka med revisorn i syfte att dra största möjliga nytta av den kompetensresurs revisorn utgör. Samarbetet får dock inte vara så långtgående att det riskerar att kompromettera revisorns oberoende gentemot styrelsen och bolagets ledning.

I noterade bolag ansvarar styrelsen för att bolaget, utöver gällande redovisningslagstiftning och god redovisningssed, presenterar årsredovisning, delårsrapporter och bokslutskommuniké enligt börsens gällande regler. De högre kraven på den externa ekonomiska rapporteringen ställer därför krav på att bolaget har ett effektivt system för intern ekonomisk rapportering till styrelsen.

Det interna systemet för ekonomisk rapportering och uppföljning ska vara utformat så att delårsrapporter och bokslutskommunikéer snabbt kan tas fram och offentliggöras. Syftet är att tillförsäkra ägaren och omvärlden snabb, rättvisande, relevant och tillförlitlig information.

Sedan bolagets styrelse godkänt årsbokslutet ska bolaget så snart som möjligt offentliggöra en bokslutskommuniké som ska innehålla det väsentliga från den kommande årsredovisningen. Bolagets regelbundna finansiella rapportering – årsredovisningen, i förekommande fall koncernredovisningen, delårsrapporter och bokslutskommuniké – ska, utöver den vanliga registreringen hos Bolagsverket, offentliggöras så fort som möjligt och senast inom de frister som uppställs i lagen om värdepappersmarknaden.

Det regelverk som omger noterade bolags finansiella rapportering förändras och uppdateras löpande över tiden. Styrelsen ska därför följa utvecklingen och besluta om relevanta åtgärder till följd av förändringarna.

Revisorn är ett eget kontrollorgan och ska kontrollera styrelsens arbete och agerande. Detta hindrar dock inte att styrelsen håller god kontakt med revisorn för att informera sig om bolagets ekonomiska situation, risker och förvaltning. En kompetent och branschkunns revisor kan vara ett viktigt bollplank som ökar styrelsens trygghet och förståelse för de mer komplexa frågorna som rör verksamheten och redovisning. Att bygga en kontinuerlig och stark relation mellan utsedda personer i styrelsen och revisorn är därför viktigt, samtidigt som styrelsen tydligt visar att de är intresserade av revisorns oberoende synpunkter. En kvalificerad revisor kan också inom ramen för sitt oberoende bistå med stöd och exempel på arbetsverktyg för att hantera styrelsens ansvar för redovisning och ekonomisk rapportering.

Som ett minimum ska styrelsen försäkra sig om att följande områden fungerar i bolaget:

- **Bolagets processer för finansiell rapportering och intern kontroll för finansiell rapportering**
Styrelsen bör gå igenom resultatet av ledningens bedömning av intern kontroll och med ledningen diskutera de svagheter som identifieras och vilken plan ledningen har för att åtgärda dessa.

Styrelsen kan även i samråd med ledning och revisor bedöma kvalitén och efterlevnaden av ekonomihandböcker, redovisningshandledningar, antibedrägeripolicy och visseblåsarinstruktioner.

Styrelsen kan även diskutera med ledningen om hur till exempel nya lagar och regler eller förändringar i organisationen kan påverka den interna kontrollen för finansiell rapportering.

- **Externrevisionen**

Styrelsen bör ta del av revisorns rapportering och träffa revisorn med viss frekvens, lämpligen i samband med planering, intern kontroll- och bokslutsgranskning.

Styrelsen kan också ställa frågor till revisorn på de olika områden som revisionen hanterar och fråga om företagsledningens kompetens, samarbetsklimat mellan ledning och revisorer, svåra redovisningsområden, osäkerheter och brister, vilka kompetenser som finns i revisionsteamet och till exempel vad revisorn gjort inom olika områden.

- **Bolagets eventuella internrevision**

Styrelsen bör träffa ansvariga för internrevisionen i samband med att deras insatser planeras, ta del av deras rapportering, förstå internrevisionens resurser och kompetens, teamsammansättning och metoder. Styrelsen kan även överväga att lägga in eventuella önskemål om fokusområden.

- **Bolagets regelefterlevnad**

Styrelsen kan be sina revisorer och legala rådgivare att löpande informera dem om förändringar i reglerna. Styrelsen bör säkerställa att ledningen har ett tydligt uppdrag att bevaka förändringar genom att delta på seminarier och ha dialoger med externa rådgivare. Styrelsen bör vidare diskutera om det finns några legala krav för verksamheten där efterlevande är central, exempelvis sådana krav som är förenade med tillstånd för viss verksamhet samt hur sådan efterlevnad säkerställs och följs upp. Styrelsen bör också se till att ha en förståelse för vilka legala risker som finns i den bransch där bolaget är verksam. Styrelsen bör även kartlägga eventuella risker förenade med etablering av verksamheter utomlands.

Styrelsen bör även:

- **Se till att samtliga i styrelsen förstår vad som är väsentligt med utgångspunkt i finansiella rapporteringsrisker.**

Styrelsen bör träffas och noggrant gå igenom extern rapportering tillsammans med ledningen.

Styrelsen bör också be CFO eller motsvarande, att på ett pedagogiskt sätt förklara svårare och väsentliga redovisningsområden och hur de hanterats i jämförelse med aktuella regelverk. Det är viktigt att styrelsen försöker förstå vilka omständigheter kring den finansiella rapporteringen som kan driva bedrägerier och var det är möjligt att väsentligt påverka redovisningen på ett bedrägligt sätt. Det kan till exempel vara en god idé att diskutera om ersättningssystem kan skapa incitament till redovisningsfusk. Styrelsen kan via företagsledningen och revisorn få en förståelse för hur bokföringsskyldigheten fullgörs och vilka rutiner som finns på plats för att minska risken för bedrägerier.

- Stödja företagsledningen i att tänka strategiskt långsiktigt.
- Inte tveka att ifrågasätta företagsledningen när det är påkallat.
- Tillsammans med externa och interna revisorer sätta tydliga förväntningar och löpande ha en dialog om aktuella frågor.
- Avsätta tillräcklig tid för att läsa och förstå den finansiella rapporteringen och andra viktiga dokument som rör intern kontroll och styrning samt bolagets strategier.

För mer vägledning och praktiska checklistor se till exempel KPMG:s "Audit Committee Guide" från KPMG's Audit Committee Institute via www.kpmg.com/aci.

2.1 DET NYA REVISIONSPAKETET

2.1.1 NYA REGLER FÖR REVISORER OCH REVISION

Den 17 juni 2016 trädde EU:s så kallade revisionspaket i kraft. Revisionspaketet består dels av EU-förordningen 2014/537/EU och dels av EU-direktivet 2014/56/EU. Förordningen har direkt effekt och gäller som svensk lag, medan direktivet har införlivats i svensk rätt genom ett flertal lagändringar. Flertalet av de nya reglerna ska tillämpas från och med det räkenskapsår som inföll närmast efter den 16 juni 2016. Ändringarna är omfattande med det övergripande syftet att stärka revisionskvaliteten och revisorns oberoende.

2.1.2 BOLAG AV ALLMÄNT INTRESSE

De nya reglerna omfattar framförallt bolag av allmänt intresse – det vill säga bolag som har överlåtbara värdepapper upptagna till handel på en reglerad marknad, kreditinstitut (bolag som har tillstånd att bedriva bank-, finansieringsrörelse samt även vissa värdepappersbolag) och försäkringsbolag. Nedan följer de mest väsentliga förändringarna för dessa bolag.

För att säkerställa revisorns oberoende föreskriver den nya revisionsförordningen att styrelsens revisionsutskott ska ansvara för att anordna ett anbudsförfarande. Syftet är att säkerställa att styrelsen eller valberedningen lämnar ett objektiva revisorsförslag till bolagsstämman. Revisionsutskottets rekommendation ska utarbetas efter ett anbudsförfarande som anordnas av bolaget. För anbudsförfarandet gäller bland annat följande:

- Bolaget får bjuda in alla revisorer eller revisionsbyråer att lämna anbud om tillhandahållande av revision på villkor att någon karenstid inte löper och att förfarandet inte utesluter revisorer och revisionsbyråer som under föregående räkenskapsår fick mindre än 15 procent av sina intäkter från bolag av allmänt intresse.
- Bolaget ska utforma specifikationer för anbudsförfarandet.
- Bolaget ska upprätta en rapport som beskriver företagets bedömning av vilka anbud som bäst överensstämmer med ovan nämnda specifikationer.
- På begäran av Finansinspektionen ska bolaget kunna visa att anbudsförfarandet har genomförts på ett rättvist sätt.

Detta anbudsförfarande ska ligga till grund för styrelsens eller valberedningens förslag till bolagsstämman. Det slutliga förslaget till bolagsstämman ska innefatta revisionsutskottets fullständiga rekommendation och en motivering om förslaget skiljer sig från revisionsutskottets. Vidare får valberedningen eller styrelsen enbart föreslå revisorer som har ingått i ovan nämnda anbudsförfarande.

2.1.3 BYRÅROTATION

När ett bolag av allmänt intresse första gången väljer en lagstadgad revisor eller revisionsbolag för ett första revisionsuppdrag ska uppdraget vara i minst ett år, med möjlighet att förlänga uppdraget. Av förordningen framgår att icke-finansiella noterade bolag får förlänga en revisionsbyrås uppdrag så att det omfattar maximalt tio år. Denna maximitid kan dock förlängas till antingen 20 år om ett nytt upphandlingsförfarande genomförs när uppdraget pågått i tio år; eller till 24 år om fler än en revisor eller revisionsbyrå anlitas när uppdraget pågått i högst tio år. Kreditinstitut och försäkringsbolag av allmänt intresse har ingen möjlighet till förlängning av uppdraget, vilket innebär att revisionsuppdrag i dessa bolag får innehas i högst tio år.

2.1.4 PERSONROTATION

För icke-finansiella bolag med värdepapper upptagna till handel på en reglerad marknad behålls reglerna om att revisorsuppdrag som innehas av en fysisk person maximalt får uppgå till sju år, utan möjlighet till förlängning. De tidigare reglerna i aktiebolagslagen om rotation av den huvudansvariga revisorn har tagits bort och ersatts av reglerna i förordningen. Även aktiebolagens tidigare regler om karenstid har tagits bort eftersom detta numera regleras i förordningen. Av förordningen framgår att den huvudansvariga revisorn ska avsluta sin medverkan i uppdraget senast sju år efter datumet för utnämningen. Efter denna sjuårsperiod följer en karenstid på tre år. För personvalda gäller istället en karenstid på fyra år.

Även bolag som är att betrakta som kreditinstitut och försäkringsbolag av allmänt intresse ska byta revisor senast efter sju år om denne är personvald och det finns inte någon möjlighet till förlängning. Även dessa bolag ska tillämpa revisorsförordningens regler om rotation av huvudansvarig revisor.

2.1.5 FINANSINSPEKTIONENS MÖJLIGHET ATT BEVILJA DISPENS

Revisorsförordningen ger Finansinspektionen möjlighet att i undantagsfall bevilja dispens från revisorsrotation enligt revisorsförordningen och bevilja en förlängning av en uppdragstid med upp till två år. Av propositionen framgår att sådan dispens kan beviljas om olägenheterna för ett bolag blir för stora.

2.1.6 REVISIONSUTSKOTT

Regeländringarna innebär vidare att kravet på att styrelsen ska ha ett revisionsutskott utvidgas till att även omfatta finansiella bolag av allmänt intresse. Det innebär att alla bolag av allmänt intresse ska ha ett revisionsutskott. Det är dock fortsatt möjligt att besluta att styrelsen ska fullgöra revisionsutskottets uppgifter. Genom revisionspaketet preciseras och utökas revisionsutskottets uppgifter.

Revisionsutskottet ska:

- lämna rekommendationer och förslag för att säkerställa den finansiella rapporteringens tillförlitlighet
- informera styrelsen om resultatet av revisionen och redovisa på vilket sätt revisionen bidrog till den finansiella rapporteringens tillförlitlighet samt vilken roll revisionsutskottet spelade i den processen
- hålla sig informerat om revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen samt om resultatet av Revisorsnämndens kvalitetskontroll.

Därutöver har det tillkommit ett antal övriga regeländringar där de mest väsentliga är att:

- kravet på att minst en av ledamöterna i revisionsutskottet ska vara oberoende i förhållande till bolagsledningen har tagits bort

- revisorns rapporteringsskyldighet till revisionsutskottet har utökats
- aktiebolag i bolagsordningen kan föreskriva flera alternativa mandattider för bolagets revisor, så att bolaget kan utnyttja möjligheten att ha samma personvalda revisor i sju år
- det har införts ett uttryckligt förbud mot att genom avtalsvillkor eller i bolagsordningen föreskriva att bolaget ska välja en viss revisor eller ett visst revisionsbolag
- revisionsberättelsen ska innehålla mer information till nytta för bolagets intressenter
- revisionsbolag inte får tillhandahålla sidotjänster till revisionsklienter på samma sätt som tidigare. Det innebär att de dels inte får tillhandahålla vissa typer av konsulttjänster och dels att arvudet för de konsulttjänster som revisionsbolaget tillhandahåller får uppgå till högst 70 procent av arvudet för revisionen.

2.1.7 ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

För de finansiella bolag som inte är bolag av allmänt intresse (fondbolag, vissa värdepappersbolag och vissa förvaltare av alternativa investeringsfonder) införs i svensk lag en särskild övergångsbestämmelse. I övrigt finns övergångsbestämmelserna i revisorsförordningen. För att undvika en massrotation direkt när reglerna trätt i kraft ska rotationen ske i tre faser. Det som avgör när ett bolag av allmänt intresse måste byta revisor är det första räkenskapsår som omfattas av avtalet som ingicks när revisorn anlätades för första gången.

Det finns tre typfall:

1. Det första räkenskapsåret inföll före eller den 16 juni 1994.
2. Det första räkenskapsåret inföll mellan den 17 juni 1994 och den 16 juni 2003.
3. Det första räkenskapsåret inföll mellan den 17 juni 2003 och den 17 juni 2006.

De bolag som faller in under typfall 1 får inte ingå eller förlänga ett revisionsuppdrag med revisorn från och med den 17 juni 2020. För de bolag som faller under typfall 2 är motsvarande tidpunkt den 17 juni 2023. I ett uttalande rekommenderar FAR att icke-finansiella noterade bolag i typfall 3 ska besluta om förlängning av revisionsuppdraget vid den första stämman som hålls efter den 16 juni 2016. I samma uttalande rekommenderar FAR också att bolag av allmänt intresse med en personvald revisor som haft sitt uppdrag i sju år när revisionspaketet börjar gälla, byter ut denne revisor vid första årsstämman som hålls efter den 16 juni 2016. FAR:s policygrupp för etik har vidare lämnat sin syn på hur rotationsreglerna ska tillämpas vid en övergångsperiod på flera olika exempelsituationer.

2.1.8 FINANSINSPEKTIONEN ÄR TILLSYNSMYNDIGHET

Finansinspektionen har fått i uppgift att utöva tillsyn över de svenska bolagen av allmänt intresse i fråga om revision. Vid överträdelser av bestämmelserna om bland annat inrättande av revisionsutskott, upphandlingsförfarande och revisorsrotation kan Finansinspektionen ingripa mot bolaget. Ett ingripande kan ske genom beslut om sanktionsavgift, vilken kan uppgå till högst tio miljoner kronor för ett bolag. Finansinspektionen kan även ingripa mot en styrelseledamot eller en vd i ett bolag av allmänt intresse om företagets överträdelse är allvarlig och överträdelsen orsakats av personen i fråga uppsåtligen eller genom grov oaktsamhet. Ingripande mot en fysisk person kan ske genom beslut om sanktionsavgift om högst 500 000 kronor eller genom att personen förbjuds att vara styrelseledamot eller vd i ett bolag av allmänt intresse under högst tre år.